

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, februari 2012

Rensning av uppgifter i ärenden i myndigheters verksamhetssystem

Myndigheter måste från sina elektroniska verksamhetssystem rensa bort personuppgifter i pågående ärenden så snart uppgifterna inte längre bedöms vara nödvändiga för den fortsatta handläggningen av ärendet. Det slog Datainspektionen nyligen fast i ett ärende som gällde färdtjänsten i Göteborg (beslut 2012-01-11, dnr [1413-2010](#)). Det innebär i praktiken att det måste ske en fortlöpande rensning i även pågående ärenden och att verksamhetssystemet inte alltid kan ge en fullständig bild av ett pågående ärende.

I ärendet hos Datainspektionen sparade färdtjänsten i sitt elektroniska verksamhetssystem alla uppgifter, t.ex. inskannade gamla läkarintyg, i ett ärende så länge ärendet pågick. Ärendet ansågs vara pågående så länge personen hade färdtjänst i Göteborg, vilket i princip kunde vara under personens hela livstid. Ändamålet med verksamhetssystemet var att utreda om den registrerade personen är berättigad till färdtjänst och i så fall i vilken omfattning. Uppgifter om hur personen hade rest med färdtjänsten verkar inte ha funnits i systemet. Enligt färdtjänsten fick enligt arkivlagen inga handlingar i ärendena gallras. Färdtjänstnämnden hade också uttryckligen beslutat att allt som finns i pågående ärenden ska bevaras.

Datainspektionen pekade på att de grundläggande kraven för behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen (9 § första stycket e och f) innebär att den personuppgiftsansvarige ska se till att de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen och att inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt för ändamålet med behandlingen. Eftersom det i verksamhetssystemet fanns kvar gamla uppgifter som inte längre var nödvändiga för handläggningen av ärendet, ansåg Datainspektion att de nämnda grundläggande kraven inte var uppfyllda.

Enligt 8 § andra stycket personuppgiftslagen (1998:204) hindrar dock inte bestämmelserna i lagen att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar. Myndigheter får alltså oavsett vad personuppgiftslagen annars säger spara personuppgifter som finns i allmänna handlingar.

Enligt Datainspektionen mening hindrade emellertid inte det faktum att en myndighet har rätt att arkivera och bevara material som är allmänna handlingar att färdtjänsten tar bort personuppgifter från verksamhetssystemet så snart de inte längre bedöms nödvändiga för handläggningen av ett ärende. Arkivlagens bestämmelser om bevarande av allmänna handlingar kunde nämligen enligt inspektionen inte anses ge en myndighet rätt att fortlöpande lagra stora mängder integritetskänsliga uppgifter om en registrerad i det verksamhetssystem som används i den dagliga verksamheten, när dessa inte längre är nödvändiga för handläggningen i det enskilda ärendet. Enligt arkivlagen är syftet med en myndighets arkiv att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen och forskningens behov. Enligt Datainspektionen kunde dessa syften lika gärna uppfyllas genom att de personuppgifter som inte längre bedöms relevanta och nödvändiga för handläggningen av det enskilda ärendet avskiljs från det verksamhetssystem som används i den dagliga verksamheten. Därför förelades färdtjänsten att från verksamhetssystemet avskilja de personuppgifter i varje ärende om färdtjänsttillstånd som inte längre är nödvändiga för handläggningen av ärendet.

I tidigare ärenden (beslut 2009-06-23 i bl.a. dnr 1739-2008) hade Datainspektionen ansett att det

inte är lämpligt om ett system gör det möjligt med obegränsade sökningar bland alla elektroniska handlingar som finns hos en myndighet och att myndigheten när den arkiverar handlingar bör avskilja dem från det dokument- och ärendehanteringssystem som används i den dagliga verksamheten. Även om en myndighet enligt arkivlagen ska arkivera handlingarna bör enligt Datainspektionen tillgången till handlingarna begränsas, till exempel genom att systemet innehåller tekniska avgränsningar.

Huvudregeln i arkivlagstiftningen är att alla myndighetens allmänna handlingar, inklusive uppgifter som finns i databaser, ska arkiveras, sparas. Bara om det finns en särskild gallringsföreskrift som i det enskilda fallet tillåter gallring får en myndighet, om den vill det, besluta om gallring av allmänna handlingar. Enligt Riksarkivets föreskrifter innebär det en gallring av allmänna handlingar om en överföring till en annan databärare innebär att man förlorar möjligheten att göra någon informationssammanställning eller att man förlorar någon sökmöjlighet. Om man för bort uppgifter från ett verksamhetssystem så att man inte längre på något ställe kan se eller söka fram alla uppgifter i ett ärende, skulle det således vara fråga om gallring.

Datainspektionen har alltså haft en restriktiv syn på undantaget från personuppgiftslagen för arkivering av allmänna handlingar och i praktiken med stöd av bestämmelser i personuppgiftslagen ansett att möjligheterna till sökning och sammanställning av uppgifter i allmänna handlingar i ett verksamhetssystem ska begränsas. Riksarkivet har å andra sidan en extensiv syn på vad som är gallring (icke arkivering) av allmänna handlingar och anser i praktiken att en sådan begränsning ("gallring") av möjligheterna till sökning och sammanställning kräver en särskild gallringsföreskrift och ett gallringsbeslut. Ett sätt att förena dessa synsätt kan vara att parallellt föra ett komplett arkivsystem, som bara vissa anställda har tillgång till, och ett för handläggare tillgängligt verksamhetssystem för de pågående ärendena med bara de personuppgifter som fortfarande behövs för handläggningen av ärendet. När uppgifter tillförs verksamhetssystemet skulle de alltså också tillföras/speglas till ett arkivsystem. I arkivsystemet, som kanske bara arkivarie och registrator har direkt elektronisk tillgång till, skulle uppgifter bara gallras i enlighet med arkivlagstiftningen med stöd av gallringsföreskrifter och beslut, medan personuppgifterna i verksamhetssystemet skulle gallras fortlöpande allteftersom de blivit inaktuella i ärendet eller ärendet avslutats. Arkivsystemet skulle då alltid kunna tillhandahålla samma, eller bättre, möjligheter till sökning och sammanställning som tidigare funnits i verksamhetssystemet.

Ett sådant förfaringssätt skulle dock innebära att det tillskapas en större uppgiftssamling med möjligheter till sökning och sammanställning av uppgifter – arkivsystemet – än vad som är brukligt i dag när två skilda uppgiftssamlingar med olika innehåll används, verksamhetssystemet med bara pågående ärenden och arkivsystemet med bara avslutade/arkiverade ärenden.

Det bör tilläggas att det för många myndigheter gäller en så kallad särskild registerförfattning med uttryckliga bestämmelser som innebär att personuppgifter efter viss tid måste gallras bort från de elektroniska verksamhetssystemen.

Sören Öman

Vice ordförande Arbetsdomstolen, föreståndare för Stockholm Centre for Commercial Law vid Stockholms universitet.